

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS.

Pirmyn!

№ — 13 (44)

Kas vergo rėžėjų nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS

Adr.: Vilno, Urząd Pocztowy 1.

Skrėyka Nr. 115.

Red. adr. ul. Antokolska 54a.

EINA DU KARTUS
I MĖNESĮ

Prenumerata: Lenkijoje melams 4 auks.,
pusel metų 2 auks. Lietuvoj melams
4 litai, pusel metų 2 lit. Užsienioje
dvigubai.

Atskiras numeris 20 sk.

Kovų eigoj.

Paskutiniiais laikais paaštrėjęs Lietuvoj fašistinis teroras ir nekaltų žmonių žudymai, sukele ne tik Lietuvoj, bet ir visoj Europoj didelį pasipiktinimą. Kaimyninių valstybių spauda ir visuomenės organizacijos išreiškė Voldemarui griežtus protestus. Tokius pat protestus pasiuntė Voldemarui Tarptautinė Žmogaus Teisių Lyga, o taipogi posedžiaujanti Ženevoj Tarptautinė Darbo Konferencija, iš atstovų nuo 50 valstybių. Žodžiu, mažytė, tykių, ramaus budo valstiečių Lietuva atkreipė į save viso pasaulio dėmesį. Ir ne be reikalo.

Šiandien visas demokratinis pasaulis aiškiai mato, kad lietuvių tauta, su dideliu pasiaukavimu iškovojoji savo nepriklausomybę, pakliuvo po sunkia fašistinės diktatūros letena. Lietuvos žmonės tarytum kokie gyvuliai valdomi prievarta. Kaip kiekviena įsigalėjusi po karo diktatūra, taip ir Lietuvos fašistiniai diktatoriai yra nenormalus reiškinys. Ji yra organizuotos ir apginkluotos bandos valdžia. Fašistinė valdžia neturėdama krašte žmonių pasitikėjimo, laikosi tik durtuvų, karo „teismų“ ir kalėjimų pagelba. Užtenka šiandien vieno neatsargaus žodžio diktatoriaus adresu ir jau neatsargus Lietuvos pilietis uždaromas į kalėjimą „visam karo stoviui“, arba atiduodamas karo „teismui“ ir per jį sušaudomas.

Diktatoriai valdovai, budami visiškai nuo visuomenės izoliuoti, nekenciami, nuolat yra apimti baimės. Bijodami, kad kas prieš juos nepavartotų atentato, nepasikėsintų prieš jų gyvybę, kiekvieną visuomenės judesį nutildo žiauriausiomis priemonėmis.

Diktatūrų šalyse kaip ir pas mus Lietuvoj veikia amžinas karo stovis, su visais savo atributais: spauda atiduota karo cenzurai, politinės

organizacijos išgriautos, visuomenė pavesta policijos ir valdžios agentų globai. Iš visuomenės puses, diktatūros krašte, joks viešas moralis pasipiktinimas negalimas, kuomet diktatoriai papildo kokius nors žveriškus darbus. Gi diktatūros visos pasižymi žveriškais darbais. Ir juo ilgiau diktatura viešpatauja, tuo daugiau žveriškų darbų pridaro. O nujausdama kokia jai gresia už tuos nusikalstamus darbus atsakomybė, laikosi valdžioje iš paskutinių, naudodama visas priemones, iki žmonių žudymo imtinai ir vel papildo naujus nusikaltimus. Spaudai burna užčiaupta, visuomenė surakinta ir krašte, del diktatorių žveriškų darbų niekas negali kelti balso, negali protestuoti.

Stai kodel visos Europos demokratija, pradėjęs siausti Lietuvoj, žiauriam fašistiniui teroriui, pareiškė Lietuvos liaudžiai užuojautą, o prieš Voldemaro žveriškas žudynes griežtai užprotestavo.

Lietuvos fašistų pravadynius Voldemaras stebisi ir klausia Europos demokratijos: „kodel, girdi, jūs neprotestavot kai „teroristai“ kėsinosi prieš mano gyvybę, nukovė vieną mano adjutantą o kitą sužeidė, tai jūs tylėjot, solidarizavot „teroristams“, o kai kariškas teismas „teroristus“ nubaudžia, tai jūs siunčiat man protestus“.

Šitokius naivius paklausimus tik ir gali statyti tokio kalibro diktatoriai a la Voldemaras!

Europos demokratijai tokie Voldemaro paklausimai visai neimponuoja. Ji puikiai orientuojasi ir žino, kad visos diktatūros, taigi ir Voldemarinė, remiasi melu ir suktybėmis. Lietuvoj nėra įstatymų, bet durtuvai ir fašistinių opričnikų sauvale gyvenimą normuoja; tardymo organus atstoja žvalgyba su savo mo-

derniškomis kankinimo priemonėmis; nera savystovių, bešalių teismų, bet vieton jų paskirtos žmogžudžių bandos, kurios atlieka formalumus nužudymui iš anksto nužiūrėtų ir diktatoriaus nurodomų parinktų aukų!

Visi mato, kad Lietuvos liaudį smaigia kruvina fašistinių diktatorių gauja. Todel Europos demokratija šiandien negali būti abejinga, o tuo labiau diktatoriams solidarizuoti. Jos simpatijos buvo ir visada pasiliks pavergtos Lietuvos liaudies pusei, nežiurint ar tas fašistiniams diktatoriams patinka ar ne. Tą visiems aišku.

Fašistai Lietuvos liaudį stengiasi numarinti, paversti lavonu. Bet jie klysta! Lietuvos liaudžiai tas tik ir priduoja gyvybės ir energijos kovoj dėl išsilaisvinimo iš vergijos. Ypač kai ji žino, kad už jos pečių stovi ir jos vergams užjaucia viso pasaulio demokratija, kova toji darosi dvigubai lengvesnė. Reikia tik sukaupti visą energiją, kad būtų galima fašistinei gorai užduoti mirtiną smugį.

Parodykime pasauliui, kad mes nesame vergais!

Fašistinės pramljos!

Žmonės! Kurie turite ausis klausykite, kurie turite akis skaitykite, ir kurie turite bent kiek smegenų galvoj pagalvokit!

Fašistinių laikų Lietuvoj pradejo dėtis negrįžtami ilg šiol civilizuotame ir puslaurivilizuotame pasauly dalykai: už žmonių žudymą ir padėjimą jų sugauti žvalgybai, fašistine Smetonos-Voldemaro vyriausybė skirs premijas! Telp už žmonių, bet ne laukinių gyvulių. Ir visa tai pravesta įstatymų keliu, per ministrų kabinetą, kuris susideda ne iš kokių nors banditų, bet iš mokytojų, profesorių, inžinierių, advokatų, daktarų ir t. t., baigusių universitetus, aukštus mokslus...

Šiol to įstatymo istorija ir turinys. Po šūvių į Voldemarą, fašistine valdžia išleido specialų įstatymą iš keturių punktų, kuriuose numatoma mirties bausmė visiems tiems, kurie priklauso prie „plečkaitininkų“ organizacijos, kurie slokiu ar tokiu būdu remia tos organizacijos narius ar palaikys su jais bent kokius ryšius ir t. t. Bet kadangi fašistai neturi krašte pertalimo ir kadangi jų agentai (žvalgyba, šnipai, policija) dreba iš baimės, tai jie, kad paraginti visuomenę prie to įstatymo vykdymo, daddėjo ketvirtą punktą kuris skamba:

„Už pranešimą valstybės organams apie plečkaitininkus, už jų sugavimą ir padėjimą sugauti bus mokamos premijos (pab. musų. Red.)“

Vadinasi iš vienos puse tas įstatymas numato „plečkaitininkų“ šaudymą be pasigailėjimo, iš kitos gi puses, kad būtų fašistiniams kraujagieriams kas šaudyti, įstatymas numato premijas tiems, kurie pristatys ar bent padės pristatyti į fašistinę skerdyklą vadinamus „plečkaitininkus“. Kitais žodžiais sakant, tą įstatymą reikia suprasti taip: už žmonių šaudymą ir pristatymą šaudymui fašistine valdžia skirs premiją, pinigais ar kitų dalykų pavidale.

Kas per vieni yra tie „plečkaitininkai“, buvo labai vykusiai rašyta „Pirmyn“ Nr. 12, vedamajam

straipsny. Del visako, gi galime pabrėžti, kad fašistų supralimu plečkaitininkas yra kiekvienas, kuris nera fašistas. Kad tarp jų, mes matome iš fašistų darbų. Jiems ir sušaudyti keturi valstiečiai laudininkai Šiau liuose buvo „plečkaitininkai“ ir žvalgybos nukaninkas stud. Vasylius buvo „plečkaitininkas“ ir t. t. Štai pat atrodo tas „garsus“ įstatymas, kuris numato už žmonių žudymą premijas.

Visi gerai žinome, kad lig šiol niekur pasauly už tokius dalykus priemijų niekas neskyrė. Pusaucivilizuotas ir civilizuotas pasaulis žino skiriamas premijas už pasidarbavimą moksle, literatūroje, mene, sporte ir t. p. srityse, kur pasireiškia žmonijos pažanga ir žmoniųs genijaus kuryba. Bet priemijų už žmonių žudymą ir pristatymą į skerdyklą pasaulis civilizuotas ir pusaucivilizuotas nežino. Tiesa pasižvalge laukinių ir puslaurilaukinių tautų istorijoj rasime atsitikimų, kur už to ar kito nužingelio galvą buvo skiriama atlyginimai. Tokie pat atlyginimai buvo skiriami ir už žmonių banditų sugavimą, jau šių dienų pasauly. Bet politinė kovos istorija paskutinių laikų tokių priemijų nežino.

Todel visai nevuostabu, kad šių elučių autorlui paskelbėius minėtą įstatymą kilo klausimai: 1) Ar Lietuva yra laukine tauta ar ne? 2) Ar Lietuva gyvena tarp laukinių Afrikos ir Australijos tautų ar civilizuotoj Europoj? Del tokių klausimų patatoma, kiekvienas doras Lietuvos pilietis gali užsigauti ir jis turi tam pilno pagrindo. Bet mes atsakysime tokiu klausymu: 1) Kodėl niekas iš dorų Lietuvos piliečių, profesorių, rasytojų ir t. t. tarpo neužsigavo ir nepareiške protesto perskaltes minėtą fašistines vyriausybės įstatymą, kuris pastato Lietuvą į laukinių tautų tarpą? Priešingai. Iš „Viln. Rytotojus“ matome, kad dalis „patriotų“ net su entuziazmu tą įstatymą sutiko. Reiškia, kad lietuviešiai Vilniaus „patriotai“ iš tiesų skaito Lietuvą laukine tauta, kurioj tik tokie įstatymai tegali veikti. Šiuo atveju Vilniaus „patriotai“, kurie didžiulėjai kad saugo Basanavičiaus, Čiurlionės ir Visinskio kapus pasviete puikui pavyzdžiui visaj lietuvių tautai. Bravo!

Grįžime prie aukščiau patatytų klausimų. Po ilgo galvojimo priejo išvados, kad Lietuva nera laukine tauta ir kad ji mena vidury civilizuotos Europos, iš vienos puses rubežiudomosi su Vokietija, iš antros su Latvija ir iš trečios su Lenkija. Visos trys minetos kaimynines valstybės didesniai ar mažesniai laipsny yra kulturingomis ir civilizuotomis Europos valstybėmis. Jose bent mes nematome panašių įstatymų, kurie už žmonių žudymą skirtų premijas. Priesingai, tose valstybese skiriama daug priemijų už pasidarbavimą moksle, kulturos ir civilizacijos srityse, ko mes nematome, fašistams valdant, savo krašte. Labai gražios paraišes! Jos pravedus reikia rausti visai Lietuvai iš gėdos! Bet gėda čia nieko nepadės. Jei norime tautai pašalinti turime stvertis itin radikalių priemonių, kurių deka būtų pašalinata visa ta valdymo slatama, kuri reikalauja savęs išlaikymui tokių barbariškių priemonių. Apie tai „Pirmyn“ rašoma jau treči metą! Šiandien gi mes norėtume“ kelleis žodžiais atsikreipti į mūsų krašto kritikšloniškos dorovės saugotojus, rasytojus, mokytojus, profesorius ir kitus kulturgegerius ir jų paklausti: kur jie dingio su savo humaniškais idealais, doroviniiais pamokslais ir t. p.? Ko jie tyli akyvaizdoj tokios sauales ir tokių barbariškių reiškinii žeminančių lietuvių tautų kulturingų kraštų akyse? Juk jiems, tur būt živame, o jei nežinoma tai primename, kad jau daugely valstybių veikia ne tik žmonių ir piliečių tautų gyny mo lygos ir draugijos, bet ir gyvulių globos draugijos. O kai kurios valstybėse daista net ligi to, kad net mirties bausmė jau penkšlanti! Paskutiniemis gi dienomis esame liudininkais, kad tokioj Vokietijoje, kur perėmėtais metais buvo nužudytes lenkas darbininkas Jakubovskis, šiandio Žmogaus Teisių Lyga davedė ligi to, kad Jakubovskio

byla pernagrinėjama antru kart tisme, kur į kaltininkų suolus pasodinti tie, kurie nekaltai nuteisė paprastą darbininką mirlop. Tuo tarpu gi pas mus Šiauliuose sušaudyti keturi nlekuo nekalti laudininkai. Kaune žvalgyboj nukankintas inkvizicijos priemonėmis stud. Vosylius. Gylę gele visą tą kruviną maskardą apvalni kuoja įstatymai, numatantieji premijas už padėjimą žmonij žudyme fašistiniams banditams! Ir visi tie įvykiai, apie kuriuos pagalvojus plaukai šiaušiasi ant galvos, nelšaukia jokio protesto iš visų mūsų krašto doravos, morales ir teises apšaltų! Dar gražiau atrodo, kad visa tai darosi vadinamoj... Laivoj... Nepriklausomaj... Demokratinėj... Lietuvos Respublikoj XX amžiaus antrame ketvirtyj!

Melės! Meluoja visi tie, kurie nori mūsų krašto gyventojų daugumą įkalbėti, kad ji turi Laivą, Nepriklausomą Demokratinę Lietuvos Respubliką. Jos nerai O jol jai norime turėti ne popieri, bet gyvenime, tikrąjį — tai visų pirma privalome ją iškovoti, revoliucijos bangomis nušluodami visą tą barbarišką fašistinį brudą, koks jau nuo 1926 m. suka mūsų krašte sau paraziškias gūžtas! Tuomet tai jau, tur būt tikrai darbo laudis nedalels prie to, kad mūsų krašte vėl pasikartotų fašistinė valdyne, skirianti premijas už žmonij žudymą ir įj gabenimą į fašistiskų kraujejerių skerdyklas.

K.

Krikščionis demokratams prabilus

Sakoma, kad politinėj kovo, be kitų privalumų reikia turėti ir *gera atmintis*. Todel vadovaudamies tuo posakiu pasistengime kai ką atsiminti, kas dabar yra itin svarbu požiemi Lietuvi, vėdančial atkaklia kovą prieš fašizmą. Šiuo etveju norime kai ką prisiminti iš krikščionų demokratų netolimos praities.

Visi gerai atsimename, kaip krikščionys demokratai, netekę valdžios po rinkimų į trečijį Seimą, buvo pasidarę karingi. Į Seimą, neše interpelciacija po interpelciacija, ruošė mltinus, protestavo ir t.t., turėdami vienintelį tikslą — pakirsti demokratines vyriausybės autoritetą ir ją nuverst. Taip krikščionys dare viešai. Slaptai gi kartu su tautininkais ir kai kuriais karininkais attingai prie nuvertimo vyriausybės ruošėsi. Ir deka demokratines vyriausybės ištižimui ir krašto aps. ministerio Papockio išdavikiškumui, jiems tas lengvai pavyko. Vyriausybė buvo nuversta, krikščioniška konstitucija sulaužyta, Dievui duotosios priesaikos apspaudytos ir Lietuvoj prasidėjo „nauja era“. Ta „nauja era“ nemažiau už tautininkus džiaugėsi ir krikščionys demokratai. Jų tarpe prasidėjo tikra adoratinė politika. Dar tuomet neišvilktaime Seime, Smetona viešai buclavosi su Krupavičiumi, Voldemaras laike jų dvejų rankas, kun. Tumas laimino savo abeotinos verties palaiminimais. O. p. p. Blastras su Turausku „Ryte“ liejo džiaugsmo ašaras giedodami himnus, kad Lietuvos politiniam gyvenime įvyko „svarbus“ istorinis įvykis: susijungė dvi stipriausios tautiška — katalikiškos ir „valstybiškos“ partijos Lietuvoj. Žodžiu užviespatavo „nauja era“, apvilko fašistiniu rubu. Nors formaliai „naujoji era“ ir sujunge dvi tautiška — katalikiškas partijas, tačiau savo dvije toji „era“ laike paslėpusi skirtingumus, kurie tik vėliau apsinuogino ir išplauke paviršun.

Vyrtaust ir atsakomingi perversmo rengėjai ir išvedejai buvo karininkai. Gi krikščionys demokratai arba teisingiau pasakius — Lietuvos kleras buvo tik jiems pagalbininkai ir kaipo tokie galejo gauti iš karininkų tik *atlyginimą*, kas jiems laikinai ir buvo duota dviejų ministerijų portfelij pavydale. O, kuomet sudaro krašto vyriausybę padeties gaseporiai ir įj aamdintai, tai

bendradarbiavimas kaipo lygių su lygiais negalimas. Tegul buti vien tik pritarimo politika. Karininkų luoma, turedamas diktatoriškus palinkimus, neapneigiamas — kunigijos, kuris irgi nori valdyti ir stengiasi turėti viską, arba nleko. Ir kai šitie du nesutaikomi luomai iskilmingai jungesi ir pradejo „nauja era“, nebuvo abejonių, kad toji „vienybė“ ne po ilgo subirs. Jei būtų galima sujungti tautininkus su klerikais, kurie principinį skirtumą kaip ir neturi, tai jau jokiomis priemonėmis nesuves niekas vienyben su tomis abiem srovėms karininkų kastos. Karininkų kasta, jei jai pasiseka sučiupti į savo rankas valstybės veirą, į v'sur ir visada stengiasi dominuoti ir su nleku nenori grobliu dalintis. Tati mes vaizdžiai matome šiandien Lietuvoj, kame karininkai, prisidengę Voldemaro širma, diktuoja ne tik ministeriams, bet ir visai tautininkų partijai.

Bet grįžkime prie krikščionij demokratų.

Krikščionys demokratai, nespeję kaį sušilti palaikintos „naujosios eros“ ministerijų kabinete, išėjo „opozicijon“. Tačiau didele klaida būtų manyti, kad krikščionys demokratai atsidūrę „opozicijoj“ nutreuke ryšius su tautininkais ir suvedino visus tiltus. To jie nepadarė ir nepadarys. Savo politiką jie vede ir veda ta linkme, kad susitarus su tautininkais, neisiskiriant ir Smetonos, pašalinii Voldemarą įvesti Lietuvoj vieton fašistinio, klerikalinį režimą. Jų pastangas mes matem per pulk. Petruičio „putgą“ ir Bistro begimą į užsienį, per „putmėisterio“ Plechavičiaus ruošią pradžioj vasario m. perversmą ir visa eilę ktų „sąmokslų“. Visa tai buvo daroma krikščionij demokratų su tautininkais. Negalima sakyti, kad tas visas jiems plgiai kainavo. Jie nukentejo: Bistras sedėjo Kauno s.d. kaiejime, Krupavičius ištremtas į užsienį, Plechavičius išmestas iš Gen. Štabo v-ko vietos, Daukantas išmestas iš karluomenės tarpo, pagaliau, Jočiaus, Ambrozaičio ir keletos ateitininkų ištreimimas į Varnius, vis tai rodo visuomenai, kad ir krikščionys demokratai „kovoja“ prieš diktatūrą Lietuvoj.

Tačiau kova koval nelygi, o svarbiausia tai politikoj reikalinga turėti ne tik orientacija bet ir prognozas — reikia numatyti kas bus rytoj ar poryt. Tą krikščionys demokratai turi. Teigi auklimalų šloko toklo moralo kapitalo, pataisymui savo susmukusios markės, krikščionys demokratai paeme griežtesnį kursą. Jie pamatė, kad po dvejų metų fašistinio režimo Lietuvoj, vis labiau ima reikštis krašte nepesicikinimas, vis stipreja revoliuciniai-demokratiškes liaudies bruzdejimas, kuris dlevai žino į ką gali išsilieti, krikščionys demokratai, išlaikymul „kovotojų“ vardo pradejo „revoliucines politikas“ kursą. Ir stiel pradžioj šių meų, Bistro, Krupavičiaus, Gabrio ir dar kai kieno iniciatyva gimė laikraštis — „Tautos Sargas“, kaipo „Gynėjas Lietuvos laisvės ir gyvyj jos reikalų nuo svetimųjų ir sąvųjų“. Tas kudiškas kas kart vis smarkiau ir smarkiau ima rekti, „Revoliucinis“ „Tautos Sargas“ į Lietuvą taip pat slaptai gabenamas kaip ir visa kita priešfašistinė spaude. Katalikiškojo „Tautos Sargo“ linija charakteringa yra tuo, kad jie, kaipo katalikai, — užmiršę savo filosofiją, jog kiekviena valdžia pacina nuo Dievo ir jos reikia laigyti ir gerbtiją — užsinorejo... Revoliucijos! Taip, taip, akalytojai, nesijuokti. Mūsų katalikai nori revoliucijos. Štai ką jie rašo „Tautos Sargo“ Nr. 2:

„Valde Maras, nesitikedamas atsilaukyti prieš kylančią Lietuvoj Revoliucijos bangą, turi jau paruošę orlaivą su riebiai apmokamu karininku — skraidytoju, kuris pavojui kilus tures įj išgabenti į... Berlyną pas jo bičiulius, kuriems jis yra pavėdęs kolonizuoti Lietuvą“.

Vadinasi krikščionys demokratai pamatė... „kylan-

clą Lietuvoj Revoliucijos bangą", apie kurią kalba su didžiausiu entuziazmu ir toliau priduria, kad:

"Yra tvirtas nusistatymas neišleisti Valde Maro į Berlyną... Jis turės pirma atslėpti prieš tautą... iš savo „valdymo“.

Štai kokie griežti darosi krikščionys demokratai. Tiesiog reikia stebėtis, tokiu krikščionių demokratų politinio kurso pakitėjimu. Juk kas gi kitas, kad ne krikščionys demokratai padėjo Valde Marui įvesti mūsų krašte diktatūrą, įstume Lietuvą į pilietinį karą, kuris tęsiasi jau virš pustrėčių metų? O dabar stengiasi suversti visą atsakomybę Voldemarui!

Jei jau Lietuvoj kyla Revoliucijos bangą ir jei tauta yra tvirtai nusistatymo, kaip rašo „Tautos Sargas“, patraukti atsakomybėn Valde Marą, tai pravartu būtų prie progos pasidaryti ir daugiau kalitininkų, kurie atidavę mūsų tautą suedimui fašistams.

Toliau „Tautos Sargas“ dar griežčiau kalba apie tiraniją, sibirius ir tam panašius dalykus esančius Lietuvoj. Jei pirmame numery iš fašistinės klišos buvo išsklaidomas Smetona, tai jau auture ir jis vadinamas „budeliu“, „tironu“ ir t. t.

Skaityti žmogus tą laikraštį ir stebies, kaip galėjo krikščionys demokratai tokiu trumpu laiku pasidaryti revoliucionieriais, kovotojais už laisvę? Ne vienam gali kilti mintis iš tokio staigaus „progreso": ar čia tik nebus vilkai sulindę į kailius avelių? Juoba, kad krikščionių demokratų praetis nerodo, kad jie būtų linke progresuoti ir kad jie pasėkūt savo kolegas katalikus—Vokietijoje, Austrijoje Anglijoje ir kitose demokratines šalyse.

Bet kam čia tie bereikalingi speliuojimai. Imkime tą patį „Tautos Sargą" ir skaitykime toliau:

„Ateina 1926 m., sukyla tautos ginejai idant paliusiaus tėvynę nuo raudonosios šmėklos“...

Toliau jau jie rašo, kad „tautos ginejai“ padarė didelę klaidą neatidavę „paliusiuosius tėvynės nuo raudonosios šmėklos“ j. m. Merkio, Krupavičiaus Bistro ir kitų rankas! Vadinasi, demokratine vyriausybė, anot krikščionių demokratų, buvusi „raudona šmėkla", kurią esą reikėjo nuversti ir visą kraštą valdžią atiduoti Lietuvos klerui. Tas pats „Tautos Sargas" karininkų grupės vardu pasižada padaryti dar vieną „tautos gy-

nejų" sukilimą ir atitaisyti savo „nedovanotiną" klaidą, jei Voldemaras su Smetona... geruogi nepasitraukusių iš valdžios ir jos neatiduosią krikščioniams demokratams! Tai va kame giūdū sunėlis pakastis!

Kai dabar eina plautynės dėl valdžios tarp valdančios Lietuvą fašistinės karininkų klišos iš vienos pusės ir teutininkiškojo klero bei kunigtijos, iš kitos, Lietuvos demokratija privalo organizuoti savo jėgas, kad nuvertus juodaį fašizmą, galima būtų atsispirti ir prieš ne klek nebaltesnį klerikalizmą, kuris visu frontu įsigyvoja ir rengiasi sėsti Lietuvos demokratijai, ant sprando.

Jaunieji krikščionys demokratai iš atelitininkų ir pavasarininkų, žėgnojausi už demokratiją, bet senieji — Bistrai Endziulaičiai, Krupavičiai ir visa eilė kitų, gal tik laikinai keičia savo kailį.

Todel demokratija juos gali imti tik su rezervais.

T—s.

Iš fašistinių užkulisų.

Po pasikėsimo prieš Voldemarą, atentato byla buvo perduota ypatingai svarbioms byloms teismo tardytojų Leonui. Ir nežinurint kad visu stropumu imtasi išaiškinti atentato dalyvius, tardymas to byloje nieko apčiuopiamo nedavė. Apie šiuos prie teatro girdejo visą Lietuvą ir užsienis, bet iš kur jie kilo, kas juos suruošė ir vykdė—tarp ir liko paslėpti. Tos tragedijos visus veikiančius esmenis, gal tik busimies istorikams pasiseks išskirti viešumon.

Voldemarinė žvalgyba pasakė, kad nužudytasis stud. Vosylus „prisipažino" dalyvavęs atentate, tačiau oficialus tardymas apie tai tyll. Lietuvos visuomenę dėl tos bylos kilo rimto susirūpinimo ir stojosi klausimai: 1) jei stud. Vosylus „prisipažino" kaltu, kaip tvirtina žvalgyba, tai kodėl apie tai oficialus tardymas tyli? 2) suvusm stud. Vosylų ir jam „prisipažinus" kaltu, kodėl buvo atimtas diplomatinis pasas iš Plechavičiaus ir jis pats paimitas žvalgybos priežiūron, kodėl pulk. Daukantas liko išmestas iš kariuomenės tarpo, kodėl buvo areštuoti pulk. Petrutis, majoras Šlapys ir visa eilė kitų karininkų, kodėl buvo suimtas

Istorija vieno pabėgimo.

Kuomet jau visi devyni kaliniai, kaltinami, smurto kelime prieš kalėjimo administraciją su tikslu" nužudyti visus kalėjimo tarneautojus, sunaikinti bylas ir pabėgti", tardytojų buvo išklausi, atėjo mano eile.

Svarbesnoms byloms teismo tardytojas, tas vadinamas „tėsybės ieškotojas", pasikvietė mane į kalėjimo raštinę, paprasė sėstis ir užkliausė:

— Ar tamsta žinai ką nors šioj pabėgimo byloj?

— Taip, žinau, ponas tardytoja, — atsakiau jam.

— O tai labai gerai. Nors šį byla man visai aiški, bet apkalinti žmones viename, ar kitame nusikaltime, reikalinga kuodauglausa argumentų. Todel kiekvieno liudininko parodymas, o šiuo atveju tamstos, yra labai svarbus. Ir dėl to, įstatymų vardu prašau papasakoti man viską, ką šioj byloj tamsta žinai. Tikiau, kad tamsta, kaip valstybiniai nusistatęs žmogus, visas tamstai žinomas aplinkybės nusivieš teislingai. —

Man pasirodė gana keista, kad Lietuvos telimo tardytojas, apkalintiųjų kaltes išrodymul liudininko reikalauja pasakoti taisybę. Tai beveik negrėdėtus dalykus. Iki tol man buvo žinoma, kad telimų tardytojai, apskųstyti kalte išrodydavo, savanoriais piktos valios kaimynais. Jei tokių kar neatirsdavo, tai sudarymul

kam nors bylos liudininkus semdydavo. O čia reikalauja ir dar įstatymų vardu pasakoti taisybę!

Šioks nesitiketas slurprizas sumaisė visas mano mintis ir buvusi bloga nuomone apie tardytojus pasikeitė. Ir nors buvo man labai viskas aišku, bet dėl visako paprašiau, kad jis man pasakytų, kokia šioj byloj yra mano rola ir kam aš esu reikalingas jei byla ir be to aiški.

Tardytoja vėl pakartojo busimųjų mano parodymų svarbumą ir vėl priminė kad įstatymų vardu jis prašo pasakoti taisybę. Taigi negalsindamas tardytojui brangaus laiko papasakojau jam kas žemiau seka.

Kalėjimuose visur ir visada kaliniai kalba apie pabėgimą, kodėl kalby iki veiksmo yra didelis tarpas, kuris beveik visada lieka tuščias. Šio pabėgimo aplinkybės, kiek man teko patirti, yra sekančios:

Antrame kalėjimo aukšte 21 kameroj sėdėjo jau po antrus metus septyni tardomi kaliniai. Per tiek laiko drauge būdami, saveime suprantama, jau buvo iškalbėję visas kalbas, todėl ne stebėtina, kad paįvalrinimul nuoboduos, monotoniinio gyvenimo, kerkarčiais, vienas, kitas iškelavo pabėgimo sumanymą ir patiekdavo planus. Iš to kilus gyvoms diskusijoms, nuobodi diena akies mirksniu praėdavo. Taip, diena po dienos, toks kameros gyvenimas traukėsi jau antri

krikščionis demokratas Radzevičius ir visas glebias studentų ateitininkų?

Oficialūs tardymas ir šia Lietuvos visuomenės nepašalinamas.

Klausimas darosi tuo painesnis, kad yra žinoma jog „prisipažinęs“, kaltu, žvalgybos nužudytasis stud. Vosylus buvo *aušrininkas*. Ir tur but kiekvienam žinoma, kad aušrininkai yra krautišnie kariojai valstiečių liaudininkų srove ir jau nei su Plechavičiumi nei su Daukantū, Petručiū ir kitais tautininkais bei krikščionimis demokratais ir stud. ateitininkais, jie nič nieko bendra neturi

Diktatūros režimas tuo ir yra baurus, kad krašto piliečiai suimami, terdomi, kankinami, žudomi, ir niekas nežino už ką. Nuo plačiosios visuomenės tas visas yra slepiama, neskeičiant žvalgybos komunikatų, kurie esti visuomet sufabrikuojami diktatorių nurodymais. Pavyzdžiui, dėl kalbama atentato, žvalgyba „L. Aido“ 116 nr. paskelbe, kad stud. Vosylus „prisipažino“ *„taima“*, kad dalyvavo atentate prieš Voldemarą jįs pats ir dar du stud. Bulota ir Gudelis; granatą gavo iš lenkų 6 Brigados štabo... Tuo tarpu visi žino, kad kuomet karo lauko „teismas“ posėdžiavo, stud. Vosylus jau buvo žvalgybos nužudytas — *negyvas!*

Vadinasi, Voldemaras mano, kad jis galetų savo pozicijas sustiprinti, jei nuolat Lietuvos visuomenei skelbtų apie gresiančių lenkų pavojų. Tuo tikslu jis ir įsake žvalgybai paskelbti stud. Vosyliaus „prisipažinimus“, pridant dėl visoko lenkų 6 Brigados granatą! Pijų kalbėti ir durklus muilinti žinant, kad nužudytasis nebegali protestuoti. Bet Voldemaras neturėtų užmiršti ir apie gyvuosius, kurie buvo tos visos bylos liudininkais: visiems burnas neužkalstosi!

Treči metai vykstantis Lietuvos diktatorių tarpe užkulisinis riėtenos, kaip įj nesleptumėi vis viena nuslepti nesiduos. Tuom tarpu Kaune žinomi sekantį atentato pasekmų faktai:

Po nenuaisėkusio, š. m. vasario m. pradžioj ruošto tautininkų su krikščionimis demokratais, prieš Voldemarą „pučio“, Lietuvos diktatorių vėl eme gręsti pavojus. Smetona, Plechavičius, Daukantas ir kiti, drauge su krikščionimis demokratais, ne kiek neatleide vadelių eme vėl ruošti nuversti Voldemarą ir sudaryti koalicinį ministerių kabinetą. Pašalinimui Voldemaro buvo du keliai: pasiulyti jam išvažiuoti į užsienį arba jei

nepanoretų—išsiųsti į Varnius. Nors visi „sąmokslu“ dalyviai žinojo Voldemaro charakterį, bet oficialiai apie trečiąjį priemonę Voldemarui pašalinti kalbama nebuvo. Perversmą išvesti ir šiuo kartu buvo apsiėmęs profesionalas „pučmeisteris“ Plechavičius. Paruošta jau buvo viskas, bet Smetona nežinia kodėl perversmą vėlino.

Voldemaras pajutęs apie ruošiamą „sąmokslą“, emesi priemonių tam „sąmkslui“ likviduoti. Jis nors ir turį stiprią atremą savo fašistinių karininkų „brigadoj“, bet vis tik asitry priemonių prieš „pučistus“ neišdrįso pavartoti. Mat, fašistinė spauda visuomet skelbia, kad tarpe „tautos vadų“ nesą jokių „nesutartimų“ (o kad vienį po kitų aukštesnieji karininkai ir šiaip jau žymus „vadai“ vėl'op siunčiami, tai Voldemaras mano, kad visuomene ant tiek durna, kad ji nesupranta ką tas raiskia). Be to, iskelus skandalą, Voldemaras nebuvo užtikrintas kas paims viršų ir kaip su juo pačiu gali atsitikti. Todel Plechavičiui Voldemaras pasiūlė imti gerą alėgą ir skubiai vykti Italijon kero atstovu. Plechavičius nors pasiūlymą ir priėmė, bet išvažiuoti vis dar nesiskubino, savo išvažiavimą delse, prasimanydamas visokias priežastis.

Ir štai gegužės m. 6 d. Kaune prie valstybinio teatro pasigirdo šūviai, taikomi į Voldemarą!

Teroristų oficialus tardymas neišaiškino, bet turint galvoj kas jau pasakyta, nesunku bus kiekvienam suprasti, kodėl Plechavičiui buvo atimtas diplomatinis pasas ir jo išvažiavimas Italijon atmaitytas, kodėl buvo suimti pulk Petraitis, majoras Sliapsys ir kiti karininkai, kodėl Daukantas tapo išmestas iš kariuomenės tarpo, kodėl buvo areštuoti kiti kurie žymus krikščionys demokratai ir visa eile studentų ateitininkų.

Suėmus visa kruvon, atento prieš Voldemarą istorija prasvo va kokios išvados: Nors nužudyta stud. Vosylį žvalgyba ir pakisė Lietuvos visuomenei, kaipo atentato prie Voldemarą „kaltininką“, bet tas pakisimas tarp nevykustai buvo p-darytas, kad jis negali išpildyti širmos roles, už kurios norima paslepti nuo visuomenės akių vykstantis Lietuvoj ilykščianė fašistų užkulisines intrigas.

Sanex.

Perskaitęs „Pirmyn“ duok kitam.

metoi. Bet stal, gal prieš kokias tris savaites į 21 kamorą tapo įkeltas tūlas Varneckas iš Rozalimo. Už ką jis buvo keltinamas, nežinau, pagaliau tas ne taip jau ir svarbu. Vienok tenka pažymėti, kad jo atsiradimas 21 kamoroj įneše daug gyvumo ir kalbos apie pabėgimą padožėjo. Po nekurio laiko, kuomet vyr priž u-retojas Varnecką išvedęs koku tai reikali į raštinę, grąžino jį atgal ir atidaręs kameros duris smarkiai jį pastūmė, kalinių tarpe kilo didelis pasipiktinimas.

Varneckas kelke kalejimo administraciją, įrodė nejo visiems, kad „šia žmonij ne už gyvulus neskaityt“ ir pradėjo visus karstai agituoti bėgti iš kalejimo. Atsisakęs pabėgimo organizacijos priešaky, jis patiekė sitokį planą:

„Iš ryto 6 val. eina patikrinimas. Kalinius tikrina vyr. prižiūretojas ir vienas sargas. Juos abu galima lengvai nuginkluoti ir atimti kalejimo raktus. Turint jau du ginklu, galima nuginkluoti dar du sargybinius, stovinčius kieme. Vėliau, turint keturius ginklus nebaisi ir visa kalejimo sargyba, jei tektų susiremti. Žiemos metu, nuo 6 val. iki aušrai dar virš dviejų valandų. Per tą laiką galima į patį pėklą nuelti — niekas nepasivys, niekas nesuguos.“

Tokiam planui principu vis pritarė, bet dauguma nusiskunde, kad budami jau po antrus metus kalejime

esą labai nusilpę ir suimti bei nuginkluoti sargybinių nepajęsą.

Dienos slinko, kalbos apie pabėgimą ejo, planas vystėsi toliau, bet jį įvykdyti nebuvo mažiausios vilties.

Kelietų dienų praslinkus, vienas iš 21 kameros kalinių sužinojo, kad kitoj kameroj yra šviežiai suimti du jo geri pažįstami, jauni, dikti vyrukelį ir šreikše mintį, kad įeigu šioj kameroj butų ir jie abu, pabėgimą galima būtų meginti. Už dviejų dienų, tarytum užburto laždeles mostelėjimu, tie pageldivimai išsiipildė: du kalbami jaunuoliai tapo patalpinti į 21 kamorą.

Šitai pat netikėtai pavilaimejus, dabar visų akys nušvito, visiems pradėjo nerolima laisve kvepti. Painsformavus tuos du jaunuoliu apie ruošiamą pabėgimo planą, jie nenorejo sutikti, bet Varneckas nepalove raginę ir siūlęs savo planą, užtikrindamas, kad pabėgimas garantuotas ir sake, kad didžiusi butų šlopliai jėl dešimt vyrų nenuginkluotų dviejų ar keturių sargų ir nepasinaudotų laisve.

Po ilgų ginčų, pagaliau visi su Varnecko argumentais sutiko, bet ne kalp negalejo susitarti ir nustatyti pabėgimui ryto. Nuolat vis kiude, tai meneslena, tai šviežiai pasnigęs sniegas, kuriame liksią pėdsakai ir t. t.

Lietuvos fašistai teisinasi.

Pastorijų dienų Lietuvos fašistų oficiozo „L. Aidas“ pasidare ypatingai įėjutis ir greit reaguoją į tai kas pasirodo Latvijos spaudoje. Prieš keletą dienų jis savo vedamojame atspėpsny „Latvija jau susiprato“ rašė, kad išstremią politinių emigrantų Lietuvos visuomenė sutiks su pasitenkinimu. Žingėdu būtų žinoti: kokios visuomenės vardu šis laikraštis kompetentingas kalbėti? Tik jau aišku, kad ne tautos daugumos, kuri tokius fašistų pliauškiams absurdus sutinko pamatuotai pasipiktinimu.

Bet kiek vėliau, vėl kalbedamas apie Latviją, tas fašistų leiborganas rado reikalo užtraukti kitą stygą. Šį kartą jam truputį įvarė galvos skausmo Latvijos visuomenės velkėjų protestas dėl kruvinojo teroro ir suvedimo asmeninių sąskaitų su savo politinėmis priešininkais Lietuvoj. Šiuokartuigi („L. A.“ 126 nr. — 6. VI.) minėtam klausimui paskirtas vedamasis „Savi ir svetimi reikalai“. Ten fašistai visų pirmausia stengiasi išsiskinti, kad lietuviai iš prigimimo nera žiaurus. Visai teisingai — nes protestuose nekaltama apie visą lietuvių tautą, bet tik apie jos degeneruotą dalį — fašistus. Kiekviena tauta turinti tokią valdžią kurios ji yra verta. Be to valdžia nešdama didelę atsakomybę už tos valstybės tvarką ir už jos ateitį kiekvienam metu golinai pasirinkti tokias priemones, kurios jam atrodo tinkamiausias. Nuošaliai srovinėlam, kad kurios priemonės gali pasirodyti nesuprantamos, nereikalingos, bet visam kam esąs savo laikas ir savo rybos.

Taip, „nuošaliai stovinčiam“ atrodo, kad šis amžinas dangstymas la „tautos ir valstybės“ vardu yra labai jau nudiles ir daugiau nebetrūkia. Atrodo tas visai aiškiai ne tikslai protestuojantiems, bet ir kiekvienam laikraščių skaitytojui, kad „tauta“, kurios vardu fašistai kalba yra mažą saujele užpuratorių, kurie kruvino teroro pagelba užsmauge plačiąjai visuomenėi burnas. Apie kokį nors „atsakomybę“ prieš ką nors, fašistų valdymo laikais nepagalvota. Įstatymų projektai priimami karininkų karžiamoj, budžetas neskelbiamas — tai kur gi toji „atsakomybė“?

Taip jau esą visur, kad po revoliucijų esąs reikalingas kietesnis režimas, nes kitais kontrevoliucija galinti sunaikinti revoliucijos laimėjimus. Ir niekas į tai

nežiūrija kaip į žiaurumus bei kerštingumus, bet tik kaip į griežtumą(!). 17 d. gruodžio perversmas esąs Lietuvoj išgelbėjęs nuo išgverusio parlamentarizmo ir esą reikta budėti, kad kas nors vel atgal neįtrauktų.

Esą fašistai to neskaito žiaurumui, jei skaudžiai baudžiami žmonės, kurie su ginklu rankoje kėsina į valdžios asmenis ir norį praskinti kelią sveiktos valstybės okupacijai. Mes turime pripažinti, kad ir tas nebera jau argumentas. Meginimas kovą už demokratinę Lietuvą prikerkti kokiems tai Lenkijos tikslams, yra jau galutinai nuvalktas, demagogiškas motyvas. Ką nors naujo, labiau patikimo sugalvoti, fašistai savo atbukusiu protu nebegali.

Jiems esąs stebėtinai užsienio žmonių nenuosėklumas. Kuomet teroristai esą nukauja visą eilę valstybinių tarnautojų, tai ntekas neprotestuojąs. Tuos, girdi, žudyti galime, bet prieš nusikaltėly nuteisimą protestuoja, išėity lyg tie, kurie minetus protestus slūdnčia, patys būtų teroristų padejejai ir užtėrejai:

„Mes dar žiaip taip galime suprasti tolimesnių kraščių kartais pareiškiamas nuomones, kurios jiems susidaro iš užslenių laikraščiuose paskleidžiamų visokių pramanytų gėdu. Bet kada mūsų kaimynų latvių tam tikrį žurnalistas, pedagogai ir kiti nori savo dyleklį prikišti, tai mes toms pavadinti net žodžių natūrin. Čia mes jiems norėtume tik priminti, kad jie geriau savo kiemą apžiūrėty ir nelysty į svetimą daržą“.

Politiems nusikalteliams aukštos baumės pareinančios ne nuo kokio nors specifinio valdžios nusistatymo, ne nuo pačių tėmsų griežtumo. Jei, girdi, nebūtų teroristinių akty, nebūtų ir tėmsų. Ateity tėsmal pareisį nuo mlėnyt akty pasikartojimo. Balgdama „L. A.“ raso:

„Tuo budu visai tie, kurie bailsos yra karo tėsmo baumes, turėty savo protestus pirmiausia nukreipti prieš pirmes jų priežastis. Nebus ginkluoty plečkaitininkų, nebus jų destruktivaus darbo Lietuvoj, lengvai galima bus apseiti ir be karo tėmsų. Sepinti sat!“

Fašistai nori, kad mes butume nuoseklūs. Gerai! Bet tegul jie neužmiršta, kad mes visas auksčiau minėtas pirmes priežastis matome dar tolimesnej pra-

Nebepamenu kurią tai dieną, pasirodžius vyr. prižiūretojui M. kalejimo koridorių, koks tai kalnys pasiprašė į rastinę. Vyr. prižiūretojas eidamas pro šalį 21 kameros durų garšiai suriko: „visi kalejimo sargai išėjusi! miško darbas, nėra kas tave! rastinę nuveda!“ — Girdėdami tokį vyr. prižiūretojo pranešimą, 21 kameros kaliniai apsidžiauge ir nutare pansudoti progą. Nustatė pabėgimo dieną ir sutarė, kurie katruos sargus nuginklūs.

Po ilgos nemiego nakties ir saldžių svajonių apie laisvę, atėjo galų gele lemamas rytas. Visi 21 kameros kaliniai pasiruošę bėgti. Pasigirdo šūlpukas, sukskambo raktai ir atsidarė sunkios, geležinės apkaltos kameros durys. Dešimt kalinių stovėjo išsirykavę patikrinimui ir ne vienas nepajudejo, tarytum jie būtų buvę prie grindų prikalti.

Praėjus patikrinimui, kameros durys liko atvėros ir visi dešimt vyrų nerangiai išstovakščiojo atlikimui savo didžiųjų reikalių.

Sugrįžę į kamara, visi tylom pradėjo tvarkyti savo gualy vietas, tik vienas Varneckas karštai spaudėsi, visus durinio už nevykdymą sutarto pabėgimo ir pareiškė: „jeigu ryt iš ryto juos vel telp stovėsitė, tai as imu vienas pats, nuginklauju ir išėinu, o jūs galite sau dar nors dešimtį metų čia sedėti“. Toks tvirtas

Varneckio pasiryžimas iš naujo sužadino visiems norą laisvę pamatyti ir vel iš naujo visi sutarė bėgti.

Atėjo antrasis sutartas rytas. Vel patikrinimas ir vel visi stovį išsirykavę ir nejudė iš vietos. Vyr. prižiūretojas paliko atvėras 21 kameros duris ir prėdo išleido dar vieną kamara, bet niekas nieko nedaro. Kaliniai pasiėmę nakties indus išėjo į išėinamąsias vietas. Beisruošdamas ir aš etli iš savo kameros, išgirdau didįjame koridorių šūp. Po pirmo šūvio pasigirdo kleno tal rykamas ir pradėjo trėtėti šautuvų ir revolverių šūvai. Persigandę kaliniai spruko į savo kameras.

Nutilus šūviams į 21 kamara atbėgo apie dešetkas jaun. prižiūretojų, trys vyresnieji, kalejimo viršininkas, v-ko padejejas, kalejimo felčeris ir rastininkas. Visus 21 kameros kalinius išmetė į didįjį koridorių ir ten pradėjo mušti: prižiūretojai musė šautuvų buoėmis, o kita načalstva revolveriais ir lazdomis. Kuomet kaliniai jau nustojo judėti, visus suvilkę į karcerį. Prižiūretojai ir „načalstva“, surinkę sutrupintas lazdas pasiėlino, kalejimo felčeris, pasikvietęs porą kalinių iš kitos kameros plovė žaizdas, tepė jodu ir tvastė nelaimingųjų pramušias galvas ir nudažytas renkas. Vėliau, kuomet sumuštieji kiek atsipeikėjo surišo juos vokiškais pančiais: vienoj grupėj surišė kruvoj keturi, antroj penki. Taip jie ir dabar laikomi.

eity. Laikė valdymo pirmesniųjų nors ir minimaliai demokratizmo valdžią, panašią faktų nebuvo, nes „išgyvėjęs“ parlamentarizmas vis tik šiek tiek pilietis nes teises garantavo. Visa vidujinė aulrute prasidėjo diktatūros laike, taigi vien tik diktatūra ir kaltinama. Nebus diktatūros, nebūs ir teroristinių aktų su jų visomis pasekmėmis. Taigi vien tik prieš diktatūrą griežtai ir kovoja visa Lietuvos demokratija, kurią fašistai labai pamego vadinti „plečkaitininkais“.

„S-ts“ iš 11. VI.

Del ištremimo politinių emigrantų iš Latvijos.

Su ypatinguo džiaugsmu lietuviečiai fašistai komentuoja ištremimą iš Latvijos 6 Lietuvos politinių emigrantų. Fašistinis „L. Aidas“ iš 5. VI. sako, kad:

„Mes žinom, kad latvių vyriausybė niekieno neraginama pati suprato reiką uždrausti veikti plečkaitininkams savo valstybės teritorijoje. Ji tai daro ne del kažin kokių auterčių projektų ar del kokių nors kompensacijų iš Lietuvos puses“.

Rados tarp „uždraudimo veikti“ ir gaudymo bei ištremimo yra skirtumas ir nebutų Voldemarui tokio džiaugsmo jel latvių vyriausybė būtų tik uždraudusi „veikti“. Bet kai nieku nenusikaltusius žmones atitraukia nuo kasdienio darbo, tranko po kalejimo, tremia į nežinomą kraštą, kuriame ne tėvai ir broliai jų laukia, bet vergas iki susiras darbą ir duonos kąsnį, tai šitas Voldemarui suteikia didelio pasitenkinimo: jel jau ty žmonų Voldemaras negalejo sugavęs pakarti tai bent nors pavargins!

Aplie tai, kad latvių vyriausybė niekieno neragina „pati susiprati“ „be jokių kompensacijų“ emigrantus ištremti. — Latvijos „Socialdemokrata“ iš 7. VI. rašo:

„Kaip mums praneša, vidaus reikalų ministerio parengtas del 6 Lietuvos emigrantų ištremimo esąs paremtas pageldavimu sudaryti prekybos sutartį su Lietuva. Voldemaras esąs davęs suprasti, kad derybų del prekybos sutarties jis

napradesias, jel Latvijos vyriausybė duosianti prileglaud Lietuvos emigrantams. Kaip matyti, Latvijos vyriausybė Voldemaro pageldavimą skubiai išpildė, atimdama emigrantams apsigyvenimo teises. Toks parengimas, sako „S.“, labai kompromituoja dabartinę vyriausybę, nes išina, kad Voldemaras Kaune pučia o „mūsų laikai“ Rygoj šoka aulig fašistų dūdom“!

Tas pats „S-ts“ iš 9. V. rašo, kad šiomis dienomis perženge Latvijos sieną dar du politiniai emigrantai žymus valstiečių liaudininių veikėjai.

Emigracija iš Lietuvos nesibaigia. Iki Lietuvos viešpataus fašistinis režimas, emigracija iš Lietuvos ne tik nemažės, bet vis augs. Ir jei pabėgę nuo Voldemaro kartuvų demokratijos kovotojai šiandien neranda prileglaudos Latvijoje, tai labai liudna ir podraug galima, kad Latvijos vyriausybė, užmiršusi Voldemaro visą laiką vedamą anti latvišką politiką, dabar imasi jam pateruoti už pažadėtą lyšių biludėlį. Š.

Sukta politika.

Voldemaras laimejęs politinių emigrantų ištremimą iš Latvijos labai apsidžiaugė ir savo oficioje, Latvijos vyriausybę įsivedino ne tik draugais, bet ir „broliais“. Tik nežinia kokio įspudžio įgauna, demokratiškai besitvarkančios valstybės vyriausybė kai jai „brolius“ peršasi kruvinais diktatorius.

Tame pačiame straipsny, Voldemaras kalbėdamas apie Lenkiją daro paniurusią miną ir sakosi, kad su Lenkija broliautis nemana. Mat Lenkija kolei kas dar pabėgusių iš kruvinų Voldemaro nagi, politinių emigrantų negaudo. O tas kaip žinoma, Voldemarui labai nepatinka. Taigi jis išgyrė Latvijos vyriausybę už ištremimą politinių emigrantų, apie Lenkiją paker-tojo savo seną, sudilusią giesmę, kad lenkai emigrantus globoja, šelpia, ginkluoja ir t. t. Ir pesimistiškai užbaigė, kad, girdi, „...šiuo metu mums, deja, netenka laukti, kad lenkai tikrai panorėtų su Lietuva gerresnių santykių ir, latvių pavyzdžiu, pansikintų plečkaitininkus“. („L. Aidas“ 124 nr.).

Vadinasi tik išduokite politinius emigrantus ir ir šekit jums geri santykiai!

Tamstos, ponas tardytojas, tur bu nestebina toji aplinkybė, kad sumuštyjų ir pandois surekintųjų 21 kameros kalinių terpe nera Varnacka, kuris buvo to pabėgimo organizuotojas, kurstytojas ir vadas? Dar viena smulkmena. Žiemos metu, prieš 6 val. ryto, ne tik visa kalejimo administracija buvo ant kojų, bet, kaip teko patirti, buvo atsilankę ir policijos atstovai. O tą pačią dieną valdžios oficiozas paskelbe, kad „N. kalejimo kaliniai megino smurtu išsiveržti, nužudyti visus kalejimo tarnautojus ir sunaikinti bylas. Tik dėka kalejimo viršininko budrumui ir sumanumui, pavyko sulaikyti ir pabėgimą likviduoti“.

Toks kalejimo administracijos nepaprastas budrumas ir tokia greita reklama, verčia manyti, kad tas viskas buvo iš anksto paruošta. Kas liečia patį pabėgimą tai man aišku, kad tą pabėgimą ruošė kalejimo viršininkas per savo agentą Varneckį. Bet tikslas nesuprantamas: jei tai buvo daroma tikslu gauti oficiozo pagyrimą ir po to aukštesnę tarnybos kategoriją, tai vis tik priemone yra labai šlykšti.

— Tamsta del bylos aplinkybių nieko neturi pasakyti? — nutraukęs mano kalbą, piktai paklausė tardytojas

— Nieko, — instinktyviai atsakiau jam.

— Na, tai viskas, — sumurmėjo tardytojas ir

atsistodamas dave suprasti, kad esu tardymui nebereikalingas.

Pasekme tardytojo reikalavimo „įstatymų vardu“ pasekoti teisybę ir mano nuoširdaus tos bylos apibūdimo buvo tai, kad už trijų dienų tas patis tardytojas paskelbė man, jog prieš mane iškelta byla.

— Tamsta nors pabėgimo sąmokale ir nedalyvavai, bet aš turiu žinių, kad jei jiems būtų pastakę nuginkluoti sąrybą, tamsta maniai begiti! — trumpai ir aiškiai išdėjo „telsybes ieskotojas“.

Priestauti ponui tardytojui skaičiau bereikalingu, tik pamenu sau: kokie neišmaneliai tie Europos ir Amerikos inžinieriai—radio technikai, kad jie dšlovina savo smegenis išradimui aparatui, kurio pagalba galetų skaityti žmonių mintis! Jie tur but nežino, kad Lietuvos teismų tardytojai be jokių aparatų senai jau skaito piliečių mintis, žino ką kas mano ir iš to net bylas fabrikuoja!

Po to „pabėgimo“ keturi jo dalyviai, kaip rade kalejimo gydytojo pažymėjimai „mירė plaučių dšiova (lbc)“. Taigi kalejimo administracija, iš anksto numatydam „pabėgimo“ pasekmes, susitarė su tardytoju ir pasistenge pasilinti vienintelį gyvą liudininką to kalejimo administracijos smurtu.

M. Uosia.

Bet, matomai, Voldemaras nesitikėdamas, kad lenkai jo suktais pažadus priims už gerą pinigą ir neturedamas vilties, kad lenkai kada nors jo išgelvotus „plečkaltininkus“ panaikins, emesi „nalkinti“ pats.

Vienas iš sugautųjų Voldemaro paslystos į Vilniaus kraštą gaujos, su tikslu nužudyti žymesnius politinius emigrantus, štai ką papasekėjo:

„Esu Šeris Petras, baigęs 6 kl. gimnazijos, gyvenu Kaune, Žemaičių g. Nr. 30. Pabaigoj 1928 m. susipažinau su mokytoju Jursėnu, kuris tarnauja Valstybės Kontrolej ir priklauso prie organizacijos „Geležinis Vilkas“. Į tą organizaciją pastojau ir aš. Mokytojas Jursėnas mokino mane vartoti visokių rušių ginklus ir ruošė teroristiniams aktams. Laikė pamokų ateidavo dar vienas asmuo — Bartuševičius, kuris šioj ekspedicijoj taip pat buvo. Kuomet jau kursas buvo pasėjęs, pasiūlyta man buvo dalyvauti ekspedicijoj į Vilniaus kraštą užmušimui žymesnių politinių emigrantų. Visi paruošiamieji darbai buvo atlikti Kelvarijoj. Žinios buvo gaunamos per Valtaklemio kaimo Vaznelį, pabėgusį iš Vilniaus krašto į Kelvariją kuris ankosi turėjęs ryšius su asmenimis pažįstanciais politinius emigrantus. Ekspedicijoj dalyvavo: aš, Jursėnas, Bartuševičius, Januševičius, Juozas nuo Švenčionių, daugiau pavardžių nežinau.

Galutinis pasiruošimas mūsų buvo Prenuose. Iš Prenų apsiginklavę revoliuonieriai ir granatometai visi važiovom autobusu į Kelvariją, o iš ten iki rubėžiaus ejom pėsti. Mums buvo žinoma, kad 29, 30 ar 31 g-gužės m. į Punksio stotį būtina turėti atvažiuoti Paplauškas, ar kas nors kitas. Užduota mums buvo laukti prie stoties ir kaip tik atvažiuos į Punksį Paplauškas ar jo vietininkas — nušauti. Šauti turėjo Juozas, kuris Paplaušką ir kitus emigrantus pažįsta, o mums buvo įsakyta stovėti nuošaliai po du ir išgelbėti Juozą.

„Jeigu tomis dienomis neatvažiuotų Paplauškas, tuomet buvo įsakyta eiti pas Gudėlauską ir laukti kas atvažiuos iš Vilniaus.

Už padarytąjį žyglį mūsų buvo p-ždetas atlyginimas iš kurio butume geleję gyventi visą vasarą. Ekspedicija vadovavo ir visas instrukcijas bei įsakymus davinėjo mok. Jursėnas.

Ši Voldemaro ginkluota banda pasiūta į Vilniaus kraštą jau nebe pirmą kartą ir tur būt ne paskutinė. Pernal tokia pat banda pagrobo Vilniaus krašte ir išvijo per demarkliniją buv. seimo atstovą J. Kedį. Dabar vel atsilabalojo žudymų tikslais, bet buvo dalis sučiupta ir „ekspedicija“ nepavyko. O kiek jau tokių Voldemaro siųstų bandų lenkų pasienio sargyba atmušė ir išsklaidė?

Ir žiandien pasaulio akyse kalbėti, kad lenkai iš emigrantų organizuoja bandas prieš Lietuvą, gali tik tokie niekštai kaip Voldemaras!

P. Titnagas.

Kauno Žvalgybos skyrius... „V. Rytuojaus“ redakcijei?

Kuomet „Vilniaus Rytuojaus“ paskelbė, kad teroristai prisikrovę automobilį bombų, dinamito ir „Pirmyn“ nuvažiuo iš Vilniaus per Latviją į Šiaulius, daug, kas pamano, kad tai rašo paprasti durneliai, kokių galima rasti „V. Rytuojaus“ redakcijoj. Bet toliau dalykai aiškėja ir pasirodo, kad nėra jie jau tokie durneliai, kaip kas mano.

Štai „V. Rytuojaus“ 24 n-ry iš 8. VI, jau atvirai

raso, kad pasikesintojai prieš Voldemarą būvę pasamdyti... lenkų, nes Gudynas esąs „kritęs nuo sėdinių rankos“. O, kad teroristus samdė ne kas kitas, bet lenkai, tai „V. Rytuojaus“ tame pačiame n-ry, kitoj vietoj rašo, kad: „lenkų spauda po nenusisekusio pasikesinimo mėto pedas ir kas kart vis labiau nervuoja“.

Reiškia spauda „nervuojasi“ todėl, kad lenkai kalti, o „pedas mėto“ noradami kaltę paslepti!

Dabar kiekvienam aišku, kad šitaip „gudriai“ durnellai neparąšys! Jei mesti kam nors tokius kaltinimus reikia turėti tikras pagrindas ir tą pagrindą „V. Rytuojaus“ matomai turi. Kad „teroristai“ eidami Voldemarą užmušti būtų pasisakę „V. Rytuojaus“ jog jie yra lenkų pasamdyti, tam sunku patikėti.

Lieka tik viena galimybė tai tą, kad Kauno Žvalgyba turi „V. Rytuojaus“ redakcijoj savo skyrių, nes tik Žvalgybai tokios „žinios“ yra prieinamos.

Dar viena smulkmena. Tas pats „V. Rytuojaus“ rašo, kad „Lietuvos begliai, kurie savo vedina socialdemokratais, sakosi labai neapkenčia fašistų ir diktatorių, bet pasiųsti delegaciją su Paplaušku ir „provokatoriumi“ Plečkaičių priešaky nusilenkti diktatoriui ir gi moka“.

Šis „V. Rytuojaus“ posekis ne visai aiškus: nežinia, kokiame diktatoriui toji delegacija nusilenkė? Jei kalba eina apie fašistinį diktatorių tai, kaip sako Vilniaus lietuvininkai, čia tokių diktatorių skaitomas... kun. Kraujalis Mat, visokių diktatorių esame.

Bet mes iš savo pusės užtikriname, kad iš politinių emigrantų organizacijos jokios delegacijos, jokiems diktatoriams nusilenkti na buvo siūsta. Tėgi „V. Rytuojaus“, „žinia“ nors ir „agenturinė“ bet išslyvo, kokias tik žvalgyba ir tegali sufabrikuoti.

Prie progos tenka paisyti dar porą žodžių. Sekantlia „V. R.“ 25 n-ry rašo:

„Latvių vidaus reikalų ministras išleido įsakymą išsiskraustyti per 7 dienas iš Latvijos 6 lietuvius emigrantus, kurie po Taurages banko išpėšimo nesilaikė ramiai ir Rygoj“ („Musų pabr.“). Š taip jau tretimetai kalbaponiai iš Misko g. Nr. 13, o jeigu jų kalbas kartoja „V. Rytuojaus“ redakcija, tai abejonų nėra.

Po šio viso lieka tik perspeti draugus politinius emigrantus, kad jie apsižiūrėtų, nes Voldemaro fašistinė ranka siekia daug toliau už jo valdomos teritorijos ribų.

Chrisanthema.

Siu dienų mintys.

Iki šiol viso pasaulio akys buvo nukreiptos į dvi po karo ir revoliucijų gimusias Europoj naujas valstybines valdymo formas, būtent: bolševizmą ir fašizmą. Kaip bolševizmas, taip ir fašizmas yra diktatoriškos valdymo formos, ir jei pirmasis savo valdymo sistema, megina patiesinti proletariato, t. y. krašto gyventojų daugumos valia „renka“ valdomuosius organus—tarybas, tai antrasis, t. y. fašizmas, balba visos tautos vardu, visai neatsižvelgdamas ar tauta nori, kad jis jos vardu kalbėtų ar ne. Fašizmas visokių rinkimus ir tautos balsus yra visaiškai atmetęs. Fašizmo akimis žiūrėti, žmogus nėra savystovus individas, kuriam būtų reikalingos gyvenimo sąlygos, su visomis laisvėmis, jis negalys sągyvstoviai galvoti, rupintis pats savo kultūriniais, dvasiniais ir ekonominiais reikalais, o visa tauta, pasak fašizmo apaštalo, yra *nasamoninga mase*, kurią privalo valdyti tautos išrinktieji arba „vadai“, užėdami jį iš visrūsų tų „vadų“ sugalvotas formas. Šitaip fašistai traktuodami krašto gyventojus, ten kame jiems pasitaikė tautą pamauti, uždėti jai apinauris ir ir atsišioti priesaką, jie visam pasauliui giriasi, kad žiūrėkite, girdi mes tą paklusnią, pasenusią kumelę

traukiame į geriausią ganyklą ir pamatysite kaip ji greit atsigaus!

Šitoji, iš vergijos laiku fašistais iškasta „nauja“ alstema, pradžioje ištikrųjų daug ką sujdomino. Europoj dažnai buvo girdimi balsai apie parlamentarizmo išgėrėmą, apie demokratijos krizį ir t. t., bet paskutinių kelių metų fašistinės valdymo praktikos Italijoje, Rumunijoje ir kitur buvo gana įsitikinimui, kad fašizmas Europoj nepriegys — jis per velai glėmė, nes kova dėl žmonių išlaisvinimo iš bet kokios vergijos labai toli jau pažėngė ir kas kartą vis sparčiau eina pirmyn.

Ypatingai pastaruoju laiku, visoj eilėj valstybių demokratija pradeda reikšti didelį aktingumą. Demokratinių kraštų socialistinės partijos, Vokietijoje, Austrijoje, Prancūzijoje, Anglijoje ir kitur, stoja gyvenimo priešininkais. Kitose valstybėse demokratija su dideliu energijos įtempimu ruošia savo jėgas ateičiai. Taip, kad anksčiau ar vėliau demokratija stovės viso pasaulio gyvenimo priešaky, nes ji bus tas pereinamasis tiltas nuo kapitalistinės, prie socialistinės visuomenės santarvės. Daugelio detosios viltys bolševizmui, kaip pereinaniam etapui į socialistinę santvarką, visus apvilė, nes išsigimęs ir susmulkęs bolševizmas sukižo ir patį savaime nustojo tuo etapu būti. Šiandien jau jis niekieno dėmesio nebetraukia.

Fašizmas, kadaise žadėjęs tautoms ir valstybėms „išganimą“ visuomenės „perauklėjimu“, įsikeipiant jai patriotizmo ir „tėvynės meilės“ postulatų — susibunkrutį, nes to „auklėjimo“ pasibauretinį metodą, toli prašokantį viduramžių žiaurumui, atšaldė ir kersčiausius fašizmo šalininkus.

Nekalbant jau apie tų kraštų visuomenę, kurių tiesioginiai palietė fašistinė ranka, kaip pav. Italijos, Ispanijos, Rumunijos, Lietuvos ir k., bet ir nepalietusių, demokratinių kraštų visuomenė katosi nuo fašizmo „saldybių“.

Nu į reikia tikėtis, kad demokratijos pastangomis, to naujojo vergovė — fašizmas, netrukus žlugs visiems laikams, lydimas prakeikimo, milijonų suvargusių žmonių lūpų.

P. V.

800 šnipų!

Viename Kaune šiuo metu yra 800 apmokamų Voldemaro šnipų. „Tamsta negali įsivaizduoti kokie žmonės užsimia šnipinėjimu“ — pasako vienas aukštos žvalgybininkas „numatytam“ kademy ministeriui. Visuose gyventojų sluoksniuose, pradedant darbininkais ir baigiant aukštąsiais valdininkais, pilna Voldemaro agentų. Ypatingai Voldemaras stengiasi gauti šnipų provokatorių iš aktingesnių opozicinių partijų darbuotojų. Šnipams gerai moka, net iki 15 milijonų litų išleina šnipams ir bendrai kovai su visokia opozicija. Čia įeina ir paprktimai atskirų asmenų, kuriuos Voldemaras žada iš opozicijos patraukti savo logerlin. Reikia Lietuvos tvirklinimui Voldemaras išlaidžia daug daugiau negu nukantėjusiems nuo nederliaus šelpiti. Sunkus vargas slepia Lietuvą, o jos pinigai eina šnipams ir įskundėjams apmokėti. Prisilegtas upas ir balme jaučiasi pas kiekvieną sąmoningąjį pilietį, visi bijo išsižioti, nes nežino, ar jo kaimynas, draugas, arba geras pažįstamas nėra šnipas. Kada nors iškils visi šnipai į viršų ir tada ne vienas stebėsianis šnipų sražuose radęs daug visai dabar „neįtariamų“ asmenų. Šnipai lyg šlyščiausieji parazitai tersia Lietuvos gyvenimą, snipata laikosi visa Voldemaro diktatūra. Mušti šnipus yra klekvenio padoraus piliečio pareiga. Kiekvienas nušautas snipas pašalina vieną niekį ir sužina, upo netekusių visuomenę. Kol dar nedaromas visuotinis sukilimas reikia šaudyti šnipus. Šaudyti yra

ko, galima pasirenkant musti. Jei viename Kaune yra 800 šnipų, tai kiek jų galima priskaityti visoje Lietuvoje? Reikia nuo jų gelbėtis, o gelbėtis galima tikėtis šaudant šnipus ir ruošiantis prie diktatūros nuvertimo. J. K.

„Už nuopelnus tėvynei“.

Plechavičius vis dar nerimsta, jis dar tiksliai nuvertus Voldemarą, atsisėdį į diktatorių sostą. Voldemaras, nors ir išvijo Plechavičių, bet vis tik jį skaito stipriu savo priešininku ir todėl nori jį nuiprkti. Tuo tikslu šiomis dienomis Lietuvos vyriausybė paskyrė Plechavičiui „už didelius nuopelnus tėvynei“ 1000 litų mėnesines pensijos iki gyvos galvos. Tai yra dovana Lietuvos budeliui už pralietą demokratų kraują, smurtininkų riebi dovana smurtininkui iš laudies išdo. Plechavičius ir be to jau buvo pekankamai prisipilejęs, jam ejo pensija kalpo atsargos „generoliui“, jam teko dykai Skuodo malūnas 90,000 litų vertės, jam buvo skirti sklypai Kaune ir milžiniški kreditai įvairioms spekuliacijoms. Dabar Voldemaras, Smetona pridėjo jam dar 1000 litų mėnesines pensijos, pridedo tik ne iš savo, bet iš suvargusių Lietuvos liaudies kišenės.

Plechavičius pasirodo esąs ne tik niekingas žmogžudys, bet ir gobšus grobikas. Jis prekiauja ne tik putčiais, bet ir žmonių gyvybėmis. Po gruodžio perversmo fašistai buvo nutarę sušaudyti keturius komunistus ir tame skelbiu jie buvo numatytas stud. Glovackis, bet už riebių kyšių Plechavičius su Merku Glovackį nesusaužė, o jo vieton paskyrė sušaudyti kilų komunistą — Člorną.

Už gruodžio perversmo įvykdymą Plechavičiui fašistų valdžia dovanavo Skuodo malūną su elektros stotimi. Dabar sudegus malūnui Plechavičius gavo apdovanojimo premijos 60,000 lt. Ir jau alsta'e elektros stotį, bet elektros kainas Skuodo miestui pakele sulig savo nuožiorus, visai nesiskaitydamos su autartimis. Dar šlyščiausiai pnieglė Plechavičius kiek seniau su Sedos savivaldybės nariu mokyt. Bimba, kurį, už priešinimąsi, Plechavičius Sedai siūlomai sutarčiai dėl elektros įvedimo, išmetė iš vid mokyklos direktoriaus vietos. Savo dvare Židikų valčiuje Plechavičius įvedė darbininkams šlyščiausiai baudžiavą. Jo dvare darbininkas verčiamas ne tik sunkiai dirbti, bet ir yra niekinamas. Lenkiškai bajoraiškas Plechavičius, į muziką prasioką žiūri blogiau kaip į gyvulį.

Kai Lietuvos liaudis pradės gintis nuo fašistų smurto, pirmoji jos pareiga bus apvalyti Lietuvą nuo kruvino siurbles Plechavičiaus.

Proletaras

Smetonienė gailisi.

Po pasikėsimo ant Voldemaro ponla Smetonienė vienam iš savo artimųjų pasako: „gaila kad to šunies neužmušė“. Priešingumai tarp voldemarinų ir smetoninų fašistų tiek pasitėjo, jog Smetonienė net pasiau vėlai reikia gailėsčio, kad „šuo“ neužmuštas, Kaune vyrauja tokia atmosfera, jog įtempti santykiai tarp voldemarinų ir smetoninų, gali išsukti naujus švulus į „šunį“ Voldemarą. „Visuomenę“ Smetonienės gailėstis dėl Voldemaro išsigelbėjimo yra plačiai komentuojamas. Taip vadinami politikai viens kitam slapta pasakoja Smetonienės išsireiškimą ir laukia naujų įvykių. Laukia ir, žinoma, nieko nedaro, kad įvykius pakreiptų ton ar kiton pusen. Iš viso Lietuvos visuomenė pergyvena suklurimo laikotarpį. Smulkus pletkai ir pletkų valkymas atstoja Kaune galvojimą. Pletkuose pasakend visuomenės veikėjai visai nepero-

do to pasiryžimo ir pasilaikojimo, per kurį tik ir būtų galima išbristi iš dabartinių vargų. Visi laukia galimų permainų fašistiniame režime, bet niekas sau iš ty permainų nieko gera nežada. Ar bus Voldemaras, ar grįš Plechavičius, ar ne vis viena? Betėise, minkšta kaulė visuomene jaučiasi lyg stebetoja. Lietuvoje visuomene neturi balso — nei per draugijas, nei kaip ktpai negalima pareikšti savo norų. Valdžia, o tatal reikiama dvi kovojančios karininkų grupės, šeimininkauja, riejasi dėl vietų, pešasi dėl vietų, pešasi dėl Lietuvos turtų, Plechavičių išvijo, Skorupskis grįžo, o permainų kaip nėra taip nėra. Atentatas prieš Voldemarą jo poziciją šiai dienai sustiprino, jis dabar daugiau gali varioti terorą net ir prieš ateitininkus. Kur ne kur įvykstantieji snipų ir žiaurų policininkų galabijimai linksmu aidu atsimus Voldemaro priešininkų tarpe, o tokių priešininkų, nors ir neaktingų, pilna Lietuva. Po klekvieno granatos sprogiomo kokio nors snipo bute, visai jaučiasi lyg linksmiau, gal net kiek ir drąsiau. Bet aktingumo vis dar nėra ir kol negalima platesniui sluoksniui išjudinti, tol tenka vilkti šlykštų diktatūros jungą.

Smetonienė geilisi, kad „šuva“ Voldemaras neužmuštas. Mums nėra ko gailėtis, nes visa šauka, kuri sukasi apie Smetonienę, nieko geresnio Lietuvai nežada. Vlen tik kova už demokratinį Lietuvos tvarkymą išves Lietuvą iš to surugimo ir suvargimo, kuriame šiandien gyvename.

B. A.

Smurtininkų pastangos.

Fašistiniai Lietuvos diktatoriai jau tretį metą su didžiausiu atsidejimu stengiasi įsistiprinti krašte. Bėglinis troškimas išsilauktyti valdžią, noras sėdėti Lietuvos visuomenei ant sprando ir joį prakaitu tukti, baime atsak mybes už papildytas nuodemes mūsų fašistinius diktatorius yra jau davę kiti visiškai pamišimo. Įsivaizduojingieji Lietuvos visuomenę kokia tai beformė medžiagos masė, įvairiomis priemonėmis visai ją minko stengdomies iš jos nulpdyti fašistinė balvonėlė. Vienok nežiūrnt didelių pastangų darbas nepasitęsėję pirmyn: Lietuvos visuomene liko kaip buvusi, tik su tuo skirtumu, kad dabar dar aiškiau atsirubėjuoja nuo ligulstų fašistų gajos užmačių.

Gaudymul mulkių ir mulinimui Lietuvos visuomenel akly, jie visą laką apsupulę fašistinėį spaudą toliauska apie „tautos vienybę“, jos „paklusnumą, vadams“, „išnykimą“ politinių partijų etc. O kai tokius natvius jų pliauškimus, laikas nuo laiko, sutinka opozicines spaudos rimta kritika, kai užsienio spaudą neolat pasirodo objektyvus įvertinimai šlykštaus Lietuvos viešpatuojancio fašistinio režimo, tai tokie reikšiniai mūsų diktatorius dveda iki paslutimo. Jie tuomet, tarytum baltosios karsligės pagauti, pradeda visur ir visame įsivaizduoti savo pjesininkus. Pasitutimas daina ligi to, kad saujaile pamišusių diktatorių pradeda save vadinti: *Lietuvos Valstybe* ir ent visų kryžkelių šaukia, kad išoriniai ir vidaus „priešininkai valstybės griauia“. Tuo tarpu kai kalba eina tik apie Voldemarą ir jo šauka.

Savo spaudoj fašistai stengiasi visuomenes demesį nukreipti į Lenkiją su kuria nėra normalių santykių ir klykia, kad Lenkija tykanti Lietuvą pagrobti! Tam tikslui esanti net „prisiviliojusi“ ir šelpianti politinius pabėgėlius iš Lietuvos, kurie esą tikri „tautos išgamos“, pasiryžę Lietuvą lenkams perduoti! Bet kai vienur kitur pasigirsta teisingi balsai, kad Lenkai Lietuvos neperka, o antra tai jau ir perduoti nebėra ko, nes Voldemaras Lietuvą perdavė vokiečiams, tuomet lietuviški fašistai pradeda savo durną glesmę iš naujo. Anot „Liet. Aldo“, lenkai esą papirkę ne tik politimi-

grantus bet, ir visą Europą ir net Ameriką! Lenkų agentų esąs pripildytas visas pasaulis! Iš visų kraštų plaukiančių į Lietuvą priešininkų spauda, kuri žinoma negali būti įsileidžiama. Draudžiama dabar platinti Lietuvos sekantieji lietuviški ir nelietuviški laikraščiai: Vilniuje leidžiamas mūsų laikraštis „Pirmyn“, Lietuvos laikraščiai — „Jaunakas Žinias“, „Rigasche Rundschau“ ir „Sozialdemokrata“, Vokietijos — „Vossische Zeitung“, „Berliner Tageblatt“ ir lietuvių kalboje — „Laisvos Žadis“, Šveicarijoje p. Gabrielio leidžiamas „Tautos Sargas“, amerikiečių — „Keleivis“, „Naujienos“ ir k., žodžiu, visi aukščiaus išvardinti laikraščiai, pasak fašistų, esą lenkų agentų padaras ir todėl į Lietuvą neįsileidžiama, kaip „priešvalstybiniai“!

Pilečiai, nusivokiantį žiek tiek laikraščiuose ir politiką, girdedami tokias fašistų glesmes, suprantama, aplauna jiems į snukį. Bet kas fašistams snukys? Jie tik apsilaužo ir užsimerkę gieda toliau.

Štai po paskutinių įvykių Lietuvoje, Voldemaro oficiozas „L. Aldas“, visas Lietuvos opozicines partijas, k. a.: socialdemokratų, valstiečių liaudininkus, krikščionis demokratų, jau sukrvė į lenkų legerį, o valst. liaudininkų kairiąją srovę „Ausrininkus“ padarė net koklats tai „plečkaitininkais“, „teroris ais“, kurie esą net bombas gabensai iš lenkų 6 Brigados štabo!

Reikia pripažinti, kad vis tik nelengvos yra pastangos visą Lietuvos visuomenę paversti „lenkų agentais“, o kelmyninių valstybių ir net amerikų spaudą apkrėkštinti „lenkų agentų“ padaru! Tos pastangos ypač pasunkėja todėl, kad tokiems durniems Voldemaro plepalama, niekas nei užsieny, nei Lietuvoje netiki. Bet ką tai reikiša Voldemaro genijui! Jis jam tas šuva menesienoj, loja užimerkęs ir tiek — jam nesvarbu ar kas klausos ar ne.

Už tai jis ir yra genijus!

Tačiau, jei tikėti psichiatrams, kad genijaus ir bepročio ryšos sutampa, ir kur užsibeiga genijus, ten visuomet prasideda beprotis, tai visai bus tvarkoj tie mes už tulo laiko pamatysime Voldemarą Kalvarijoje pamiešijį namuose.

Ten jis savo durną glesmę apie „lenkų agentus“, „tevyinės išdavikus“, „plečkaitininkus“ ir t. t. gales loti nuo ryto iki vakarų ir nuo vakaro iki ryto, tuomet niekam neapels. O dabar gi visai lietuvių tautai tenka raudonuoti iš gedos pasaulio akyse, kad ją pasieme reprezentuoti pamiešijai! P. Šp.

„Memorandumas“.

Del suimtųjų Kauno universiteto 14 studentų, kuriuos Voldemaras yra nutaręs nužudyti per karo lauko „telsmą“, žymesnįgi Lietuvos visuomenes veikėjai, pradedant padoresniais tautininkais ir baigiant krikščionimis demokratais ir valstiečiais liaudininkais, pasiraše ir įteikė diktatoriui Voldemarui pareiškimą, maž daug sekančio turinio:

„Kadangi ypatinga karo lauko telsma procedūra, del savo skubotumo ir neviešumo, neduoda pakankamai galimybes visapusiškai nušviesti bylos aplinkybes ir nustatyti tikrą suimtųjų nusikaltimo laipnį; kadangi del prigimtų žmogaus silpnųjų, tokiose skubiose bylose lengvai padaromos nepataisomos klaidos, todėl mes žemiau pasirašę turime garbes prašyti p. ministerį pirmininką ir krašto apsaugos ministerį, padaryti etatininkams žygius, kad aukščiausia mineta byla būtų išspręsta normaliaame telse, kame būtų galimybė tikrai nusistatyti minėtų asmenų kaltę ar nekaltybę ir kurio sprendimas, nežiūrnt koks įsai būtų, garantuotų tėvams susirūpinusiems del savo vaikų ir jų natūraliems laisvumams prijuočiančiol visuomenel, maksimalum objektingumo ir telseitumo“.

Seka 26 parašai.

Kuomet šį pareiškimą asmeniškai Voldemarui įteikė D-ras Staugaitis ir prof. Šalkauskas, diktatoriaus —nykštukas Ironiška! nuslypėjo ir pasakė, kad, girdi, „geriau suimtaisiais nesirupintumet, nes tokie šio savo žyglais galite iššaukti kontr-protestus ir pasunkinti suimtųjų likimą“.

Po šio „memorandumo“, Voldemaro oficiozas „L. Aidas“ iš 31. V š. m., didesniai paniekiniui memorandumą pasirašiusių, užsitaravusių visuomenės veikėjų, su ypatingu cinizmu sako, kad jam esą nesu-prantama jog... „kažin kokio humaniško skrelste apsislėgę kai kurie politikai iš opozicijos bėga pas vyriausybę su pareiškimais, kad ji plečkaitininkų at-žvilgiu būtų gilestinga, arba prašydami, kad teroristų idejos daugelį nebūtų skaudžiau badžiami“...

Po šio viso seka štai kokia išvada:

Kultūros priemonės kovoj su atbukelėjais, su tais, kurie Lietuvos liaudies kraujuose paskandino savo paskutinius žmoniškų jausmus, kuriems humanišku-mas šlandien — terra incognita, yra negalimos, jos buvo ir liks tušiomis pastangomis Vienintelis tikslis priemonė suvaldyti tas fašistines bestijas beliko rungas. Taigi ji mūsų gerbiamiems visuomenės veikėjams, mes ir patariame vartoti vietoj „memorandumų“.

P. L.

Kaip fašistai patys sau vykdo „atentalus“.

Fašistinis „L. Aidas“ iš 31. V š. m. rašo:

„Vėl plečkaitininkų auka“.

„Nuovados viršininkas A. Linkevičius sąrysy su plečkaitininkų gaudymu yra sužeistas. Jau 5 diena kai gulį ligoninėje d-r o. Dumbro operuotas ir stropiai prižiūrimas“.

Jau patys „L. Aido“ pranešimas, nenurodant nei vietos nei kitų sužeidimo aplinkybių sako, kad „plečkaitininkų auka“ A. Linkevičius arba turėtų būti žino-mas visoj Lietuvoj deržimorde a la Musteikis ir jam panasus, arba įvyko dirbtinas „atentalas“.

Tikrenybelį gi, kaip mums rašo, buvo šiteip:

Ukmergės apskr. Želvos nuov. viršininkas A. Linkevičius, 26. V. s. m., per dieną gerokai įsitraukęs „valstybinės“, vakare važiuo pasištuoti kaip jo pa-valdiniai—šnipai, policininkai ir šauliai gauda po miš-kus, neva tai pastebėtus toje apylinkėje studentus Bu-locą ir Gudelį.

Gaudytojai, tupėdami tankumyne, pajutę atva-žiuojantį per mišką vežimą suriko — „stoli!“ Bet nu-ovados v-kas Linkevičius vieton sustotį, griebsi už brauningo ir į mišką paleido šuvį. Tuomet iš tanku-mynų pasipylė keletas savių ir A. Linkevičius isvirto iš vežimo. Prisiskubinę prie vežimo šnipai, ir šauliai, kad sulmti tariamą „plečkaitininką“ pamatė, kad patys nugulėlio savo „poną“!

Tuo pačiu laiku A. Linkevičių nugabeno į Uk-mergės ligoninę, o ten po kelių dienų jis ir pastipo. Dabar eina tardymas, nes šnipus ir šaulius, nu-kovusius A. Linkevičių, įtaria „plečkaitininkais“.

Prie progos reikia paminti dar vienas „atentalas“, apie kurį mums rašo iš Utenos apskr.:

Š. m. gegužės mėn. apie 15 d., Utenos apskr. žvalgybos viršininkas Kraupas, gerokai įkaušęs važiuo dviračiu iš Utenos į Labanorus. O kadangi, kaip ir visi žvalgybininkai, Kraupas yra didelis baltys, tai va-žiudamas dviračiu laike brauningą rankoje ir virsda-mas nuo dviračio netyčia pats save persišovė.

Po šios katastrofos, Kraupul gimė auksinė min-

tis pasinaudoti progą gavimui medelio, arba prauksti-nimo tarnyboj. Tuomet jis nieko nelaukdamas nuva-žiavo į Saldutiškį ir telefono praneše apskrities virši-ninkui, kad jį esą užpuolę 4 (keturi) ginkluoti „pleč-kaitininkai“ ir sužeidė.

Sujudo visa Utenos policija, žvalgyba, šauliai ir soko ieskoti „teroristų“. Apskrities v-kas paskambino į Kauno žvalgybos centrą. Iš ten ant motociklo atėjo koks tai žymus žvalgybininkas ir drauge su apskrities viršininku, automobilio važinėjo tris dienas po Utenos apylinkę ieškodami teroristų. Visą apylinkę ejo smul-kių kratos ir piliečių terorizavimas, bet niekur nieko įtariamo nesugavo. Tik po trijų dienų smarkaus siu-timo, atsipeikėjo ir apžiūrėję sužeistąjį „plečkaitini-kais“ Kraupą pripažino, kad jis pats yra persišovęs.

Dabar Utenos žvalgybos v-kas Kraupas, už įva-rymą striko, načalstval“, sako, iš žlaimamos vietos esąs paltu suotas ir turbut likąs eiliniu šnipu.

Reikia manyti, kad tokie ir jiems panašūs „aten-tatai“ ne paskutiniai, nes dabartinio laiku po miškus, ypatingai pakraščiuose velkiojasi bandos ginkluotų šaulių, „geležinio vilko“ ir žvalgybininkų, vieni kitus įtarinėja, „plečkaitininkais“ susisaulo užslumūs, o pas-kui bedą mėgina suversti politiniams emigrantams.

Jei Lietuvos visuomenė tų fašistinių bandų ne-sudraus, jos greit pradės pliečių klėsenius ir klėtis „čystyti“.

A.

Vienas iš 50,000 litų dalyviu.

Po pasikesinimo prie valstybinio teatro Kaune, Voldemaras, išnešęs sveiką savo kailį, paskyrė 50 tūk-santčių litų tiems, kurie sugaus ar bent nurodys pasi-kesintojus teroristus.

Tokios stambios sumos paskyrimas iš valstybės išdo šnipams, tuo laiku kai Lietuvoj žmones badauja, visuomenei sukelė didelį pasipiktinimą. Bet iš antros pusės, atsidaro ukvatininkų, kurie manė pigiu būdu įsigyti pinigų.

Vienas iš tokių lokamčių buvo Kasišedorių ap-skrities, Būdos glninkijos vyr. eiguils Rekllys. Š. m. gegužės mėn. 8 d. pas jį užėjo ir paprasė atsigerti Kauno universiteto studentas Aleksas Vosylius. Rekllys stud. Vosylių įtaro „teroristų“ ir užtrukęs jį sludyda-mas ne tik gerti bet ir valgyti, pranešė žvalgybai. At-siskubinusi žvalgyba stud. Vosylių suėmė ir nusigabe-nusi į Kauną, Kauno s. d. kalejime betardydamas ir versdamas prisipažinti kaltu, 23. VI. nužudė.

Klek Rekllys gavo iš skirtų 50,000 litų neteko patirti, bet užsleno spauda pranešę, kad vyr. eiguils Rekllys, už išdavimą studento Vosylius, gegužės m. 26 d. š. m. tapo nusautas! „L. Aidas“, nenoredamas atbaidyti šnipų, Rekllo nusovimo neskelbia.

Dabar dar lieka kiti 50 tūkstantčių litų dalyviai, bet reikia tikėtis, kad ir jie tokio paties užmokesnio susilauks!

P. U.

„Granata Utenoj“.

Visi Lietuvos dienraščiai iš 8. VI. paskelbė, kad tą naktį nežinia kas esą įmetęs granatą į pil. Krauto butą, kurį sprogdama sunkiai jį sužeidusi. Kas mete ir kokių tikslų esą nežinoma.

Pas mus Utenoj apie tą įvykį žmonės žneka, kad granata įmesta buvo per langą ne i Krauto butą bet į Utenos žvalgybos viršininko Kraupo butą.

Žvalgybos viršininkas Kraupas, pagarsėjęs viso Utenos apylinkę kaip uolus medžiotojas priešfašisti

nio fronto piliečių, kalpo žiaurus kankintojas neistikimų Voldemarui žmonių. Targi Utenos apylinkės gyventojai, neturėdami kuo geresniu tam Voldemaro šuniui atsiliegti, nors granatą įmetė jam į butą.

Prieš nekuri laiką tas patis žvalgybos viršininkas Kraupas, būdamas girles persišovė ir simuliavo neva tai „plečkaitininkų“ užpuolimą. Ta jo simuliacija įvare visai načalstval daug baimės ir sako būk Kraupas už tai gavęs papelkimą, ar net noreję pažeminti į eilinius žnipus. Bet paskutiniu laiku, Kraupas, norėdamas pasitarnauti načalstval, po visą Utenos apylinkę baltai siuto ir terorizavo piliečius ieškodamas „prėšvalstybiinių“. Suėmė daug apylinkės gyventojų, įtardamas juos „komunistais“, „teroristais“, „plečkaitininkais“ ir t. t. O kaip tik iš medžioklės sugrįžo, tai ir patis tapo pavaišintas granata. Visi džiaugėsi, kad tas šuva daugelį nebeneresius piliečių terorizuoti.

Po 20 dienos gegužės mėn. Utenos apylinkėje tapo persautos žinomas žvalgybos šuva Bernotas, kulipka perejo jam per peį, bet taip nelaimingai, kad jau baigia pasveikti. Piliečiai sako, kad jį reikiesį dar kartą pavaišinti.

Labanorių Petras.

Iš žurnalisto užrašų.

Uždarius Lietuvos Socialdemokratų Partiją, Centro Komitetas padavė Kauno Apygardos Teismui skundą. Kuo baigsis tas skundas — nežina. Jai apygardos teismas ir išdėstyt Voldemarui pasipriešinti arba gauti jo sutikimą ir partiją legalizuoti, tai visa Lietuva socialdemokratija ir to nieko nelaimės. Po fašistinio gruodžio perversmo, iki š. m. gegužės 1 d. dienos Lietuvos Socialdemokratų Partija formaliai buvo legalė, bet faktinai jos veikimas buvo sustabdytas. Provincijos Partijos komitetų narių karo komendantai išsiųsdavo į Varnius kalpo „pavojingus tvarkai“, užsirikimį neleidavo, o po nekuro laiko ir visai uždarydavo skyrius, „kaipo neveikiančius“.

Partijos suvažiavimai taip pat buvo uždrausti. Per visą fašistų viešpatavimo laiką buvo leista socialdemokratų Partijai suruošti ne vieno platesnio susirinkimo — mitingo.

Sitokiose sąlygose pastatyta Lietuvos Socialdemokratų Partija, fašistams istikrųjų buvo nepaveojinga. Ir be reikalo Voldemaras, jau paraližuota Partiją, uždare ir apsisikandaliavo viso pasaulio akys!

Dabar tur būt jį supratęs savo nedovanotą „taktikos“ klaidą daug ir nesipriesintų, jei apygardos telms Socialdemokratų Partiją vėl legalizuotų. Vienok esamos fašistinio režimo sąlygos, Lietuvos darbininkams iš to bus mažai naudos.

Po stentato prieš Voldemarą, Kaune žvalgyba suorganizavo „protesto“ mitingą, kuriame dalyvavo beveik vieni žvalgybininkai, saulitai ir „geležinis vilkas“ pilname sągaste, Valdžios įstaigų tarnautojai buvo varu verčiami eiti į tą mitingą. Bet „mitingas“ išėjo labai mizernas. Kauno piliečiai sako, kad „konkės“ laiduotuves būg daug iškilmingesnės, nes sutraukusios mažesniais desintį kartą daugiau dalyvių.

Matyti, Kauno piliečių akys „genėjus“ Voldemaras ir pasenusios „konkės“ neatstoja.

Tokie pat „protesto“ mitingai žvalgybos buvo ruošiami ir provincijos miestuose ir miesteliuose. Žvalgyba per savo agentus skelbė valstiečiams, kad visi eiti į mitingą, o kas nesislė, tas busias lygus „tevy

nės priešininkui“. Ballesnieji valstiečiai, kaip jie sako, nenorėdami turėti „klapeto“ ir bijodami žvalgybos keršto į tuos mitingus ejo, bet drąsėnėji tik gardžiai juokėsi iš tų žvalgybos ruošiamų komedijų.

Fasistinė spauda, skelbdama tuos „protestus“ norejo parodyti užsienius, kaip Lietuvos valstiečiai „myli“ savo „vadus“. Tik visa bėda tame, kad užsieninių didesni laikraščiai turi Lietuvai savo korespondentus ir šie pastarieji užsienius tinkamai informuoja. Dabar Voldemaras yra nutaręs neleisti į Lietuvą tų užsienio laikraščių, kurie parase, kad visi „protestai“ ir Voldemarui siųstos piliečių „užuojautos“ buvo falsyvos, pačios žvalgybos subabrikuotos!

Areštuotieji po pasikėsimo prieš Voldemarą, Kauno universiteto studentai laikomi kalėjime. Nežiūrint, kad žymesnieji Lietuvos visuomenės veikėjai įteikė Voldemarui „memorandumą“, studentų byla perduota karo „teismui“. Jie kaltinami yra tuo, kad laike pasikėsimo prieš Voldemarą, miesto sodne esą kelę sumišimą ir pagelbęje teroristams pasislėpti.

Studentų Vasylių žvalgyba betardydamą nužude. Kuomet apie tai sužinojo Kauno s. d. kalėjimo kaltiniai — užprotestavo ir paskelbė badavimą.

Po stud. Vasylių nužudymo tapo pašalintas iš tarnystės Kauno s. d. kalėjimo viršininkas ats. kap. Reikala. Jį kaltina, kad neužlaikęs paslapties apie žvalgybos kankinimus ir nužudymą stud. Vasyliųs. Be to jį įtaria palaikyme ryšių su Plechavičiumi.

Fasistinis „L. Aidas“, kalėjimo v-k-o Reikalos pašalinimo faktą paskelbė, kad Kauno s. d. kalėjimo viršininkas Reikalas esąs „išvykęs atostogoms“. Bet kauniečiai kalba, kad Reikalas is „atostogų“ į tą tarnybą jau nebesugrįs!

Sužadudymas keturiu valstiečių liudininkų Šiauliuose, kuriuos žvalgyba įtara „teroristais“, o taip pat nužudymas Kauno s. d. kalėjime „betardant“ stud. Vasyliųs. Lietuvos visuomenę sukele didelio pasipiktinimo. Bet dėl viespatuojančio drakonisko fašistinio režimo, visuomenė tų protestų viešai negalėjo pareikšti. Visuomenės nuotaka galima buvo apspręsti tik iš atskirų pesikalbėjimas ir iš našuoto Voldemaro adjutanto Gudyno laiduotvių. Nežiūrint, kad fašistai ir žvalgyba mobilizavo visas savo pajėgas ir stengėsi tas laiduotuves išpusti, bet jos išėjo labai mizernos — nei visuomenė, nei atskiri padoresni piliečiai jose nedalyvavo. Po laiduotvių, fašistai išmetinėjo visuomenėms organizacijoms ir moksleivijai, kad girdi, esą neateję palydėti „karžygio“. Bet Lietuvos visuomenė šiuo kartu atskiai parodė, kad ji Voldemaro kapčiukų nelaiko karžygiais.

Voldemarinė žvalgyba giriasi, kad ji esanti jau tiek „medžiagos“ subabrikuos, kad jos pilnai užtektis Voldemarui pasiskusti Tautų Sąjungai dėl pasikėsimo prieš jo asmenį. Pasek žvalgybos, pasikėsiniui prieš Voldemarą esanti padariusi Lenkijai... per Vilnių gyvenančius Lietuvos politinius emigrantus! Bet ar nebus tik čia žvalgybos perdidelis savimi pasitikėjimas? Nereikėtų užmiršti, kad Tautų Sąjunga randasi ne Kaune, bet Europoje ir jos smurtu neprivers! pripažinti ir imti už tikrą pinigą falsyvą žvalgybos „medžiagą“.

Europa labai gerai orientuojasi ir puikiai pažįsta ne tik Lietuvos vidujinį gyvenimą bet ir sukčių Voldemarą.

Kas kito jei visa tai būtų Misko g. Nr. 13...

D.